

Valtuustoaloite maksuttoman aamupalan tarjoamiseksi Pöytyän kouluissa

Sivltk 19.08.2026 § 54
33/12.00.02/2026

Tiivistelmä

Sivistyslautakunnalle esitetään vastauksena valtuustoaloitteeseen, että oppilaiden aamupalan nauttimista kotona tuetaan selostusosassa kuvatun mukaisesti. Lisäksi esitetään, että maksuttoman välipalan (hedelmä tai vastaava) tarjoamista Elisenvaaran, Riihikosken ja Yläneen yhtenäiskoulujen oppilaille valmistellaan, lähtökohtana välipalan tarjoaminen koulupäivinä oppilaille, joilla lounaan jälkeiseen aikaan sijoittuvia oppitunteja on enemmän kuin kolme. Mikäli kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat tarkoitukseen, valmistellaan asiaa sivistyslautakunnalle esitettävien periaatteiden mukaisesti siten, että välipalan tarjoaminen voitaisiin aloittaa 1.8.2027 alkaen.

Asian selostus

Valtuustoaloite

Valtuutettu Matti Rajala on kunnanvaltuuston kokouksessa 23.2.2026 § 12 jättänyt valtuustoaloitteen maksuttoman aamupalan tarjoamisesta Pöytyän kouluissa. Kunnanhallitus on 2.3.2026 § 41 lähettänyt valtuustoaloitteen sivistyslautakunnalle valmisteltavaksi.

Valtuustoaloitteessa esitetään, että Pöytyän kunta ja sivistystoimi etsivät keinot maksuttoman aamupalan tarjoamiseen kunnan lapsille ja nuorille joka kouluaamu, kyseeseen voisi aloitteen mukaan tulla myös esimerkiksi hedelmä. Aloite on kokonaisuudessaan oheismateriaalina.

Selvitys asiassa

Sivistysjohtaja on yhteistyössä Elisenvaaran, Riihikosken ja Yläneen yhtenäiskoulujen rehtorien kanssa valmistellut liitteenä olevan selvityksen maksuttoman aamupalan tai välipalan tarjoamisesta oppilaille. Valmistelusta on lisäksi keskusteltu sivistyslautakunnan kevätkauden 2026 kokousten yhteydessä pidetyissä iltakouluissa.

Selvityksessä ovat huomioituina Valtion ravitsemusneuvottelukunnan, Opetushallituksen sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen laatimat kouluruokailusuositukset, joissa suositellaan maksuttoman välipalan järjestämistä oppilaille, mikäli oppitunnit jatkuvat pidempään kuin kolme tuntia lounaan jälkeen. Selvitykseen sisältyvät lisäksi kuvaus vaihtoehtoista aamu- / tai välipalan (hedelmä tai vastaava) tarjoamiseen, arvio kustannuksista, toteutusaikataulusta, koonti koulujen oppilaskuntien hallitusten ja opettajien näkemyksistä sekä maksuttoman hedelmän tarjoamisen mahdollisista vaikutuksista ja huomioitavista näkökohdista.

Arviodut kustannukset selvityksen mukaan ovat noin 85 000 € / vuosi, mikäli hedelmä varauduttaisiin tarjoamaan kaikille oppilaille jokaisena koulupäivänä, ja noin 10 000 € / vuosi, mikäli hedelmä varauduttaisiin tarjoamaan oppilaille iltapäivisin tilanteissa, joissa lounaan jälkeiseen aikaan sijoittuvia oppitunteja on enemmän kuin kolme. Laskenta perustuu oppilasennusteen mukaiseen, lukuvuoden 2026-2027 oppilasmäärään.

Oppilaskuntien hallitusten ja opettajien näkemykset

Asiasta on osana valmistelua keskusteltu koulujen oppilaskuntien hallitusten kokouksissa ja opettajien kokouksissa.

Elisenvaaran yhtenäiskoulun oppilaskunnan hallitus katsoo välipalan tarjoamisen perustelluksi oppilaille, joilla lounaan jälkeisiä oppitunteja on enemmän kuin kolme. Riihikosken yhtenäiskoulun oppilaskunnan hallitus pitää ajatusta välipalan tarjoamisesta lähtökohtaisesti hyvänä, katsoen kaikille oppilaille jokaisena koulupäivänä tarjottavan välipalan (hedelmä) kustannukset kuitenkin suuriksi. Oppilaskunnan hallituksen edustajat suuntaisivat määrärahan ja koulujen henkilöstön työpanoksen enemmän koulujen muuhun toimintaan. Yläneen yhtenäiskoulun oppilaskunnan hallitus ei näe koulun tarjoamalle maksuttomalle välipalalle tarvetta; tämä voisi sekoittaa koululle jo luotuja käytäntöjä, jotka koettiin toimiviksi.

Elisenvaaran yhtenäiskoulun opettajat suhtautuvat kriittisesti aamu- / välipalan tarjoamiseen oppilaille, nostaen esiin järjestelyihin liittyviä tekijöitä. Mikäli välipalaa tarjottaisiin, arvioivat opettajat tarkoituksenmukaiseksi tämän suuntaamisen, kouluruokasuositusten mukaisesti, oppilaille, joilla lounaan jälkeisiä oppitunteja on enemmän kuin kolme. Hedelmien ohella opettajat pohtivat mahdollisuutta välipalakeksien tarjoamiseen oppilaille.

Riihikosken yhtenäiskoulun opettajat suhtautuvat aamu- / välipalan tarjoamiseen oppilaille myönteisesti, nähden tämän tukevan jaksamista ja hyvinvointia. Välipalan tarjoaminen nähtiin tärkeäksi erityisesti tilanteissa, joissa lounaan jälkeisiä oppitunteja on enemmän kuin kolme. Hedelmien ohella opettajat pohtivat mahdollisuutta välipalakeksien tarjoamiseen oppilaille. Käytännön järjestelyt välipalan tarjoamiseksi nousivat kokouksessa keskusteluun, näissä opettajat näkivät myös haasteita.

Yläneen yhtenäiskoulun opettajat kokevat koulun nykyiset käytännöt (oppilaskunnan ja oppilastiimin kautta toteutettu välipalakioski ja mahdollisuus omien eväiden tuomiseen koululle), toimiviksi, jolloin maksuttomalle välipalalle ei arvioitu olevan tarvetta. Tilanteita, joissa lounaan jälkeisiä oppitunteja olisi enemmän kuin kolme, ei koulussa ole viime lukuvuosina ollut.

Koonnit koulujen oppilaskuntien hallitusten ja opettajien näkemyksistä ovat kokonaisuudessaan oheismateriaalina.

Auranmaan Tukipalvelut Oy:ltä saadut tiedot

Auranmaan Tukipalvelut Oy:n toimitusjohtaja Kaija Lähteenmäen kanssa käytyyn keskusteluun perustuen ovat hedelmien tilaaminen, peseminen ja tarjolle asettaminen iltapäiväaikaan mahdollisia yhtiön henkilöstön toimesta. Hedelmän vaihtoehtona voidaan tarjota välipalakeksi. Valvonta ja mahdolliset muut tehtävät tulisivat koulujen henkilöstöihin kuuluvien hoidettaviksi. Aamupäivisin ovat mahdollisuudet yhtiön henkilöstön työajan suuntaamiseen tarkoitukseen rajatut.

Auranmaan Tukipalvelut Oy:n toimitusjohtajan laatima tarkastelu ja laskelma arvioituista kustannuksista ovat liite- ja oheismateriaalina.

HYTE-indikaattorit

Tarkastuslautakunta on vuoden 2025 arviointikertomuksessaan (liite 3) kiinnittänyt huomiota HYTE-kertoimien ja indikaattorien, joihin myös "Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä" kuuluu, toteutumiseen. Indikaattorin on todettu koululounaiden osalta Pöytyällä toteutuvan, välipalojen osalta ei.

Oppilaiden aamupalan nauttimisen tukeminen

Oppilaille tarjottavaksi tarkastellun maksuttoman hedelmän tai vastaavan ohella perusteltua on tukea aamupalan nauttimista kotona. Koulujen toiminnassa tavoitetta tuetaan kasvatuksellisin ja pedagogisin keinoin sekä osana opiskeluhuoltoa, yhteistyössä Varsinais-Suomen hyvinvointialueen kanssa. Tarvittaessa kouluilla on mahdollisuus aamupalan tarjoamiseen yksittäisille oppilaille (mm. kotitalousluokkien ruokatarvikkeet / satunnaiset tilanteet). Oppilaille, joilla terveydelliset perusteet edellyttävät, voidaan samoin tarvittaessa järjestää mahdollisuus välipalaan / välipaloihin koulupäivien aikana (aamu- ja/tai iltapäivisin), koulupäivien pituudesta riippumatta. Koulujen yhteydessä annettavassa perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnassa tarjotaan aamupala ja välipala; huoltajilla on sivistyslautakunnan hyväksymin perustein mahdollisuus hakea aamu- ja iltapäivätoiminnan piiriin kuuluville lapsilleen oikeutta toimintaan osallistumiseen maksuttomana.

Kohdennettua tukea perheiden on mahdollista hakea / saada Varsinais-Suomen hyvinvointialueen palvelujen sekä Kansaneläkelaitoksen (Kela) myöntämän sosiaaliturvan / -etuuksien kautta. Tilanteissa, joissa koulun henkilöstöön kuuluvalla herää huoli lapsen hyvinvoinnista, toimitaan lastensuojelua koskevan lainsäädännön mukaisesti (lastensuojeluilmoitus).

Lapsi- ja perhevaikutusten arviointi

Oppilaiden aamupalan nauttimista kotona tukevalla, koulujen ja Varsinais-Suomen hyvinvointialueen yhteistyönä tehtävällä työllä voidaan arvioida olevan myönteisiä lapsi- ja perhevaikutuksia.

Oppilaille maksuttomana tarjottavien välipalojen (hedelmä tai vastaava) voidaan arvioida tukevan oppilaiden vireyttä ja hyvinvointia erityisesti iltapäivinä, joina lounaan jälkeiseen aikaan sijoittuvia oppitunteja on enemmän kuin kolme.

Maksuttoman välipalan tarjoamisen myönteisten lapsi- ja perhevaikutusten arvioidaan voivan toteutua varattaessa sivistyslautakunnan vuosittain vahvistettavan talousarvioon määrärahaa tarkoitukseen siten, että määrärahojen riittävyys lakisääteisiin ja muihin koulujen toiminnassa keskeisiin toimintoihin voidaan turvata.

Valmistelijat

sivistysjohtaja, Elisenvaaran, Riihikosken ja Yläneen yhtenäiskoulujen rehtorit

Päätösehdotus

Sivistyslautakunta päättää

1. merkitä tiedoksi valtuutettu Matti Rajalan kunnanvaltuuston kokouksessa 23.2.2026 § 12 jättämän valtuustoaloitteen maksuttoman aamupalan tarjoamisesta Pöytyän kouluissa;
2. merkitä tiedoksi liitteenä olevan selvityksen maksuttoman aamupalan tai välipalan tarjoamisesta Pöytyän kouluissa, Auranmaan Tukipalvelut Oy:n toimitusjohtajan laatiman tarkastelun ja kustannuslaskelman sekä koonnit koulujen oppilaskuntien hallitusten ja opettajien näkemyksistä asiassa;
3. todeta oppilaiden aamupalan nauttimista kotona tuettavan selostusosassa kuvatun mukaisesti;
4. todeta maksuttoman välipalan (hedelmä tai vastaava) tarjoamista Elisenvaaran, Riihikosken ja Yläneen yhtenäiskoulujen oppilaille

valmisteltavan, lähtökohtana välipalan tarjoaminen koulupäivinä oppilaille, joilla lounaan jälkeiseen aikaan sijoittuvia oppitunteja on enemmän kuin kolme. Osana valmistelua huomioidaan määrärahojen esittäminen sivistyslautakunnan vuoden 2027 talousarvio- ja vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmaesitykseen edellytyksellä, että talousarvion ja -suunnitelman valmistelulle asetettavat lähtökohdat tämän mahdollistavat. Mikäli kunnanvaltuusto hyväksyy määrärahat tarkoitukseen, valmistellaan maksuttoman välipalan (hedelmä tai vastaava) tarjoamista oppilaille 1.8.2027 alkaen, Valtion ravitsemusneuvottelukunnan, Opetushallituksen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen antamat kouluruokailusuositukset sekä oppilaiden ja huoltajien näkemykset huomioiden.

Välipalan (hedelmä tai vastaava) tarjoamisessa noudatetaan, määrärahat vuoden 2027 talousarvioon ja vuosien 2027-2029 taloussuunnitelmaan hyväksyttäessä, seuraavia periaatteita:

- Hedelmä tai vastaava tarjotaan koulupäivinä iltapäivän välitunnilla oppilaille, joilla lounaan jälkeiseen aikaan sijoittuvia oppitunteja on enemmän kuin kolme, ja jotka ovat halukkaat hedelmän tai vastaavan nauttimiseen.
- Hedelmien tai vastaavien nauttiminen toteutetaan koulujen ruokaloissa, luokissa ja muissa tiloissa koulujen henkilöstön tarkoituksenmukaiseksi arvioiman mukaisesti.
- Koulut suunnittelevat hedelmien tai vastaavien tarjoamiseen valittavat välitunnit, koulupäivien rakenteeseen sopien.

Välipalan tarjoamisesta saatavia kokemuksia seurataan, kehittäen toimintatapoja saadut kokemukset sekä oppilaiden, huoltajien ja henkilöstön näkemykset huomioiden.

5. saattaa valtuutettu Matti Rajalan valtuustoaloitteen käsittelyn kunnanhallitukselle ja -valtuustolle tiedoksi.

Käsittely

Käsittelyn aikana sivistyslautakunnan jäsen Tanja Rajala esitti, että asia palautetaan valmisteluun, ja tiedustellaan osana valmistelua oppilaiden vanhempien näkemykset asiassa. Rajalan esitystä ei kannatettu, joten puheenjohtaja totesi esityksen rauenneeksi, ja esittelijän päätösehdotuksen tulleen sivistyslautakunnan päätökseksi.

Päätös

Sivistyslautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin, että sivistyslautakunnan jäsen Tanja Rajala jätti päätökseen eriävän mielipiteensä.